

# Inkomensontwikkeling van immigranten <sup>1)</sup>

Ger Linden en Henk-Jan Dirven

*Immigranten komen op een relatief lage welvaartspositie de Nederlandse samenleving binnen. Zo lag het inkomen van immigranten uit 1999 – het meest recente cohort waarvoor inkomensgegevens beschikbaar zijn – in het eerstvolgende kalenderjaar 20 procent onder het gemiddelde van de totale bevolking. Tussen verschillende immigrantengroepen bestaan grote verschillen. Arbeidsmigranten starten vanuit de gunstigste positie. Asielmigranten beginnen daarentegen vaak met een laag inkomen. Immigranten halen na verloop van tijd wel een deel van hun inkomensachterstand in. Hierdoor neemt ook de groep die moet rondkomen van een laag inkomen af.*

## 1. Inleiding

In toenemende mate komen gegevens beschikbaar over de sociaal-economische levensloop van immigranten (zie bijvoorbeeld Nicolaas et al., 2004; Sprangers et al., 2004a-e). Deze gegevens sluiten aan bij de sterk gegroeide behoefte aan informatie over de mate waarin deze groepen integreren in de Nederlandse samenleving. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) beschikt over diverse bronnen met informatie over immigranten. Door middel van koppeling van deze bronnen kan de sociaal-economische positie van immigranten in kaart worden gebracht. Doordat bronnen ook in de tijd met elkaar kunnen worden gekoppeld, ontstaat bovendien een beeld van de veranderingen die immigranten meemaken in hun positie. Zo kan worden beschreven in hoeverre de sociaal-economische positie van immigranten na verloop van tijd verbetert en ook welke groepen immigranten in sociaal-economische termen geen aansluiting vinden. In dit artikel wordt voor het eerst gerapporteerd over de inkomensontwikkeling van immigranten. De resultaten zijn totstandgekomen in het kader van het strategische onderzoeksprogramma over sociale dynamiek en arbeidsmarkt, dat het CBS uitvoert in samenwerking met externe partners.

Aan het artikel lag de volgende vraag ten grondslag: op welke welvaartspositie komen immigranten de Nederlandse samenleving binnen en hoe ontwikkelt deze positie zich na verloop van tijd? De methoden die zijn gehanteerd om deze vraag te beantwoorden, worden besproken in paragraaf 2. Paragraaf 3 presenteert de uitkomsten, waarna in paragraaf 4 de belangrijkste conclusies worden getrokken.

## 2. Bronnen en methode

### 2.1 Bronnen

De bron voor het onderhavige artikel is het zogenoemde Immigrantenpanel, dat door het CBS ontwikkeld is in het kader van het strategisch onderzoeksprogramma over so-

ciale dynamiek en arbeidsmarkt. In dit panel zijn gegevens bijeengebracht uit de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA), het Centraal Register Vreemdelingen (CRV) en het Regionaal Inkomensonderzoek (RIO).

Voor het analyseren van de inkomensontwikkeling van immigranten zijn uit het panel gegevens gebruikt over niet-Nederlandse immigranten, die zich in de periode 1990–1999 in ons land hebben gevestigd. Als tijdstip van vestiging is daarbij uitgegaan van het moment van inschrijving in de GBA. Van alle immigranten is uit het CRV het migratiemotief bekend. Op basis daarvan zijn de immigranten onderscheiden in arbeidsmigranten, gezinsherenigers, gezinsvormers, asielmigranten en migranten met een ander verblijfsdoel (waaronder bijvoorbeeld studie). Het Immigrantenpanel bevat geen informatie over immigranten die vóór 1 januari 1998 weer zijn vertrokken, genaturaliseerd of overleden. De inkomensgegevens in het Immigrantenpanel zijn ontleend aan het RIO, dat grotendeels is gebaseerd op administratieve gegevens van de Belastingdienst. De inkomensgegevens zijn beschikbaar voor de jaren 1995–2000. Inkomensgegevens voor eerdere jaren zijn niet beschikbaar; gegevens voor recentere jaren konden in dit artikel nog niet worden gebruikt.

Om de inkomensontwikkeling van immigranten te beschrijven is uitgegaan van het gestandaardiseerde besteedbare huishoudensinkomen. Dit is het besteedbare inkomen gecorrigeerd voor de omvang en samenstelling van het huishouden waartoe de immigrant behoort. Het gestandaardiseerde besteedbare huishoudensinkomen beoogt een indicatie te geven van de materiële welvaart van het huishouden en de personen die daar deel van uitmaken. Daarom wordt dit inkomensbegrip ook wel omschreven met de term welvaartspositie. Het inkomensbegrip dat hier is gebruikt, staat onder meer centraal in de cijfers die het CBS regulier publiceert over de koopkrachtontwikkeling en over lage inkomens.

In staat 1 wordt per cohort van immigranten getoond voor welke verslagjaren er inkomensgegevens beschikbaar zijn. Het inkomen heeft daarbij betrekking op het kalenderjaar. Doordat immigranten zich gedurende een kalenderjaar in Nederland vestigen, heeft het inkomen in het jaar van vestiging vrijwel nooit betrekking op het gehele kalenderjaar. In de analyses wordt daarom het inkomen in het jaar van vestiging niet gebruikt.

Voor de analyse is uitgegaan van immigranten van 18 jaar en ouder die behoren tot een particulier huishouden. Immigranten in instellingen, inrichtingen en tehuizen blijven dus buiten beschouwing. Hiertoe worden niet de centrale opvangvoorzieningen voor asielmigranten gerekend. Wel worden personen in een huishouden met minimaal twintig mensen buiten de analyse gelaten. Personen in de grotere opvangcentra vallen hierdoor buiten de analyse.

**Staat 1**  
**Gebruik van inkomensinformatie en vestigingsjaar van immigranten**

	Inkomen in jaar					
	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Vestigingsjaar						
1990	x	x	x	x	x	x
1991	x	x	x	x	x	x
1992	x	x	x	x	x	x
1993	x	x	x	x	x	x
1994	x	x	x	x	x	x
1995		x	x	x	x	x
1996			x	x	x	x
1997				x	x	x
1998					x	x
1999						x

## 2.2 Beperkingen van de beschikbare gegevens

De gebruikte inkomensgegevens hebben een aantal specifieke beperkingen ten aanzien van de inkomenspositie van immigranten. De gegevens zijn ontleend aan de fiscale administratie en aangevuld met registergegevens over huursubsidie en studiefinanciering. Kinderbijslag wordt geïmputeerd op basis van de regelgeving. Dat brengt met zich mee dat vrijwel uitsluitend informatie beschikbaar is over inkomsten uit bronnen, waarover belasting verschuldigd is. Inkomsten waarover geen belasting hoeft te worden betaald, vallen (met uitzondering van huursubsidie en studiefinanciering) buiten de waarneming. Daarbij moet worden gedacht aan bijvoorbeeld toelages voor asielmigranten en buitenlandse studiebeurzen. Ook overdrachten tussen huishoudens blijven buiten beschouwing. Het gaat dan onder meer om ouderlijke bijdragen aan buitenlandse studenten in Nederland, maar ook om periodieke financiële steun aan familie in het buitenland. Het laatste dient in theorie als negatieve inkomenscomponent te worden behandeld. Onderzoek van het NIBUD (2004) laat zien dat het om substantiële bedragen kan gaan.

De fiscale gegevens bevatten in beginsel wel eventuele inkomsten uit het buitenland, waarover in het land van herkomst belasting dient te worden betaald. In de Nederlandse belastingaangifte moet namelijk het gehele wereldinkomen worden opgenomen. Dat hoeft in de praktijk niet te betekenen dat daarover in Nederland inkomstenbelasting wordt betaald. Dat hangt af van belastingverdragen met andere landen. In de berekeningen van het RIO is evenwel uitgegaan van een heffing op inkomsten uit het buitenland volgens de Nederlandse belastingregels.

De beperkingen van de beschikbare inkomensgegevens brengen met zich mee, dat met name in de eerste jaren van het verblijf in Nederland relatief vaak geen inkomen kan worden vastgesteld. Zo werd bij 12–14 procent van de cohorten immigranten die zich in de jaren 1997–1999 hebben gevestigd, in het eerste volledige kalenderjaar van hun verblijf geen inkomen waargenomen. Wel neemt dit percentage af met de verblijfsduur in Nederland. Immigranten waarvan geen inkomen is vastgesteld, zijn in de analyses buiten beschouwing gelaten. In paragraaf 5.1 wordt meer gedetailleerd aandacht geschonken aan deze problematiek.

## 2.3 Methode

Om de welvaartspositie van immigranten bij binnenkomst vast te stellen is gebruik gemaakt van gegevens over alle immigranten in de cohorten 1997–1999, die ook in het eerste kalenderjaar na vestiging nog tot de Nederlandse bevolking in particuliere huishoudens behoorden. De cohorten 1990–1996 zijn voor het vaststellen van de startpositie van immigranten minder goed bruikbaar, omdat daarin immigranten zijn uitgesloten die vóór 1 januari 1998 de populatie weer hebben verlaten. Vanwege de selectiviteit van deze uitstroom zijn de beschikbare gegevens niet meer representatief voor het oorspronkelijke cohort. De startpositie van immigranten wordt beschreven door hun gemiddelde gestandaardiseerde besteedbare huishoudensinkomen te relateren aan dat van het gemiddelde van de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder.

De inkomensontwikkeling van immigranten wordt beschreven door hun inkomensniveau te vergelijken met het gemiddelde van de bevolking en vervolgens te relateren aan de verblijfsduur. Voor het beschrijven van de inkomensontwikkeling is gebruik gemaakt van alle cohorten vanaf 1990. De inkomensdynamiek heeft daarbij betrekking op immigranten van 18 jaar en ouder die vanaf het moment van vestiging tot en met het jaar 2000 tot de Nederlandse populatie in particuliere huishoudens hebben behoord. Daarmee is dus ook de uitstroom na 1 januari 1998 buiten beschouwing gelaten. Een vergelijking tussen deze cohorten is echter niet goed mogelijk, omdat oudere cohorten meer (selectieve) uitstroom hebben ondergaan dan jongere cohorten. Om die reden worden de uitkomsten per cohort gepresenteerd.

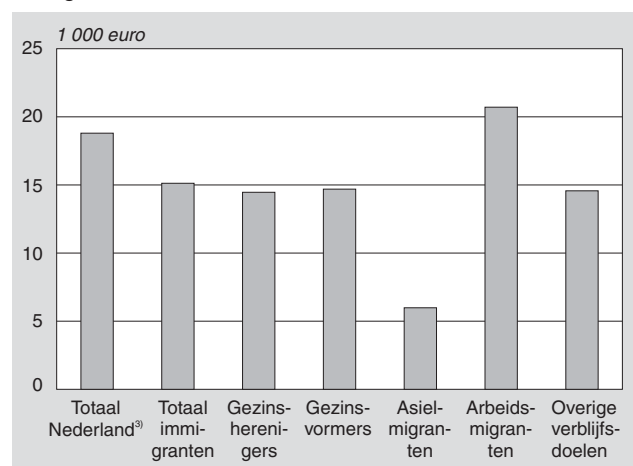
## 3. Resultaten

### 3.1 Startpositie

Immigranten starten na binnenkomst in Nederland op een relatief laag welvaartsniveau. Zo hadden immigranten die zich in 1999 in Nederland vestigden, in het eerste kalenderjaar na vestiging gemiddeld een gestandaardiseerd huishoudensinkomen van ruim 15 duizend euro (in prijzen van 2000). Dat was 20 procent onder het gemiddelde van de to-

tale volwassen bevolking in Nederland. Dat gemiddelde bedroeg in datzelfde jaar namelijk bijna 19 duizend euro. Het inkomensniveau in het eerste jaar na binnenkomst loopt sterk uiteen naar migratiemotief. Asielmigranten starten vanuit de ongunstigste positie. Hun inkomen bedroeg gemiddeld slechts 6 duizend euro. Dat is bijna 70 procent lager dan gemiddeld. Het inkomensniveau van arbeidsmigranten daarentegen lag met bijna 21 duizend euro zelfs zo'n 10 procent boven het gemiddelde. Gezinsherenigers, gezinsvormers en migranten met een ander verblijfsdoel namen een tussenpositie in. Hun inkomen lag net onder het gemiddelde van alle immigranten.

**1. Inkomensniveau<sup>1)</sup> van immigranten<sup>2)</sup> uit cohort 1999 naar migratiemotief**



<sup>1)</sup> Gestandaardiseerd huishoudensinkomen in 2000.  
<sup>2)</sup> Immigranten van 18 jaar en ouder in een particulier huishouden niet uitgestroomd in 2000.  
<sup>3)</sup> Personen in Nederland van 18 jaar en ouder in een particulier huishouden.

Behalve met het migratiemotief hangt de startpositie van immigranten ook samen met de herkomstgroepering. In het algemeen is de startpositie van niet-westerse immigranten slechter dan die van westerse immigranten. Het verschil is met name groot bij de gezinsherenigers. Voorzover die een westerse herkomst hadden, lag hun welvaartspositie in 2000 vrijwel op het gemiddelde van Nederland. Het inkomen van niet-westerse gezinsherenigers daarentegen lag daar ruim 30 procent onder. Gemiddeld was het inkomen van alle niet-westerse immigranten

bijna 40 procent lager dan gemiddeld. Daarbij weegt vooral het relatief grote aandeel asielmigranten zwaar mee.

De startpositie van de immigranten uit 1999 was beter dan die van de twee voorafgaande cohorten. Het inkomensniveau van cohort 1998 lag nog 27 procent onder het gemiddelde en dat van cohort 1997 zelfs 30 procent. Niet bij alle groepen immigranten deed zich echter een verbetering voor. De startpositie van de asielmigranten en de groep met overige verblijfsdoelen verbeterde niet. Dat was wel het geval bij gezinsherenigers, gezinsvormers en vooral bij arbeidsmigranten. Het cohort arbeidsmigranten uit 1997 had nog een benedengemiddeld welvaartsniveau. De verbetering van de startpositie van arbeidsmigranten hing samen met een verandering in de samenstelling naar land van herkomst. Het aandeel arbeidsmigranten uit rijkere westerse OESO-landen, zoals Australië, Canada en de Verenigde Staten, nam namelijk toe. Bij deze arbeidsmigranten lag het inkomensniveau aanzienlijk hoger dan bij de overige arbeidsmigranten.

Immigranten behoren direct na binnenkomst in de Nederlandse samenleving relatief vaak tot de zogenoemde lage inkomens. Dit zijn personen die deel uitmaken van een huishouden, waarvan het besteedbaar inkomen zich onder de lage-inkomensgrens bevindt. Deze inkomensgrens wordt veelal gebruikt om armoede in Nederland in kaart te brengen (zie bijvoorbeeld SCP/CBS, 2003). In 2000 bedroeg de lage-inkomensgrens voor een alleenstaande 9,4 duizend euro. Van de totale volwassen bevolking in dat jaar had 12 procent een laag inkomen.

Hoewel het percentage lage inkomens onder immigranten in het eerste jaar na vestiging relatief hoog is, daalde het wel in recentere cohorten. Bij immigranten uit 1997 was het percentage 36. Dit nam af tot 24 in cohort 1999. De daling betrof alle immigrantengroepen, met uitzondering van de groep met overige verblijfsdoelen, en spoort met de betere startpositie van de recentere cohorten.

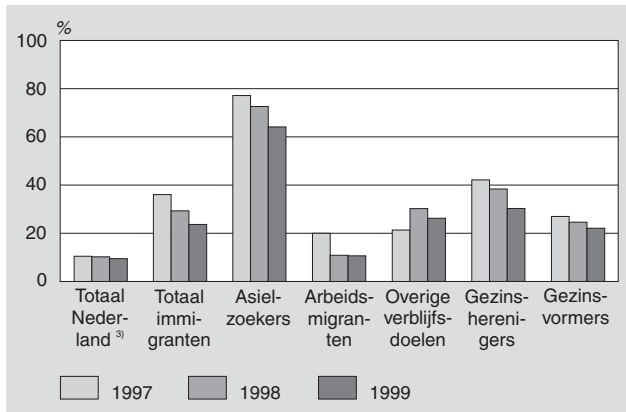
Asielmigranten hebben het vaakst te maken met een inkomen onder de lage-inkomensgrens in het jaar na vestiging. In cohort 1997 had 77 procent van de asielmigranten een laag inkomen. Dit aandeel daalde tot 64 procent voor de asielmigranten in cohort 1999. Gezinsvormers en gezinsherenigers hebben minder vaak te maken met een laag

**Staat 2**  
**Inkomen<sup>1)</sup> van niet-Nederlandse immigranten<sup>2)</sup> als percentage van het inkomen van alle Nederlanders<sup>3)</sup>, naar jaar van vestiging, herkomstgroepering en migratiemotief**

	1997			1998			1999		
	Totaal	Westers	Niet-Westers	Totaal	Westers	Niet-Westers	Totaal	Westers	Niet-Westers
% (Nederlandse bevolking=100)									
Totaal migratiemotief	70	87	58	73	92	59	80	98	62
gezinsherenigers	70	95	59	74	95	65	77	99	67
gezinsoormers	74	83	69	76	87	72	78	89	74
asielmigranten	39	46	38	32	45	31	32	32	32
arbeidsmigranten	86	89	73	99	101	88	110	113	92
overige verblijfsdoelen	90	95	71	77	84	60	78	87	54

<sup>1)</sup> Gestandaardiseerd huishoudensinkomen in t+1.  
<sup>2)</sup> Immigranten van 18 jaar en ouder in een particulier huishouden en niet uitgestroomd in t+1.  
<sup>3)</sup> Personen in Nederland van 18 jaar en ouder in een particulier huishouden.

**2. Niet-Nederlandse immigranten<sup>1)</sup> met een laag inkomen<sup>2)</sup> in het jaar na vestiging naar migratiemotief**



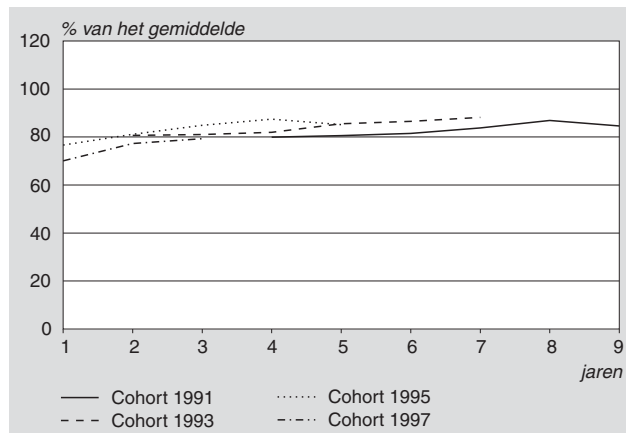
<sup>1)</sup> Immigranten van 18 jaar en ouder in een particulier huishouden niet uitgestroomd in t+1.  
<sup>2)</sup> Exclusief huishoudens met een onvolledig jaarinkomen en huishoudens met studiefinanciering als belangrijkste inkomensbron.  
<sup>3)</sup> Personen in Nederland van 18 jaar en ouder in een particulier huishouden; exclusief huishoudens met een onvolledig jaarinkomen en huishoudens met studiefinanciering als belangrijkste inkomensbron.

inkomen dan asielmigranten. Toch hebben zij er twee tot drie keer vaker mee van doen dan gemiddeld in de bevolking. Onder arbeidsmigranten lag het percentage lage inkomens het laagst; in de cohorten 1998 en 1999 vrijwel op het gemiddelde van de totale bevolking.

**3.2 Inkomensontwikkeling**

De inkomensachterstand van immigranten vermindert naarmate zij langer in Nederland verblijven. Vooral in de eerste paar jaar na vestiging verbetert de welvaartspositie. Zo nam de achterstand van de cohorten 1995 en 1997 in drie jaar tijd af met 8 á 9 procentpunten. Uit de gegevens voor oudere cohorten blijkt, dat ook daarna de achterstand nog enkele procentpunten afneemt. Geen van de cohorten kwam evenwel binnen de waarnemingsperiode uit op of boven het gemiddelde.

**3. Inkomensniveau<sup>1)</sup> van niet-Nederlandse immigranten<sup>2)</sup> naar verblijfsduur**



<sup>1)</sup> In procenten van het gemiddeld gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van personen van 18 jaar en ouder in Nederland.  
<sup>2)</sup> Immigranten van 18 jaar en ouder die vanaf het jaar van vestiging tot en met 2000 steeds in Nederland verbleven en behoorden tot een particulier huishouden.

Dat was wel het geval bij bepaalde cohorten arbeidsmigranten. Zo bedroeg het inkomensverschil van arbeidsmigranten uit 1997 in het eerste kalenderjaar na vestiging ruim 13 procent ten opzichte van het gemiddelde. In het derde jaar was dat omgeslagen in een kleine voorsprong. Ook in cohort 1993 passeerde de gemiddelde arbeidsmigrant de gemiddelde Nederlander. Dat gebeurde echter pas na vijf jaar.

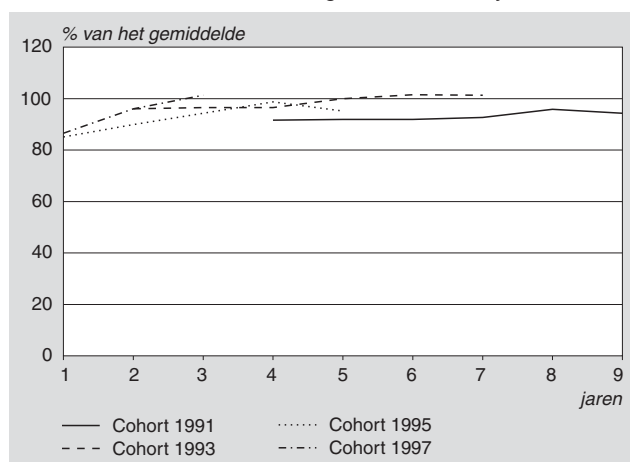
In de meeste cohorten vond de sterkste verbetering van de welvaartspositie plaats bij de asielmigranten. In cohort 1997 daalde de achterstand ten opzichte van het Nederlands gemiddelde in drie jaar tijd met 10 procentpunten. In cohort 1995 was de afname in het zelfde tijdsbeslag nog sterker: 21 procentpunten. De oudere cohorten wijzen uit dat asielmigranten hun achterstand ook daarna nog relatief snel inlopen. Wel blijft het verschil ten opzichte van het gemiddelde aanzienlijk. Asielmigranten uit 1991, bijvoorbeeld, hadden na negen jaar nog een inkomensachterstand van 33 procent.

De vooruitgang in de welvaartspositie van gezinsherenigers en gezinsvormers vertoont een meer geleidelijk verloop. Dit geldt vooral voor de oudere cohorten uit 1991 en 1993. Deze hadden bij een verblijfsduur van zeven jaar een inkomen dat rond de 80 procent lag van het gemiddelde niveau in Nederland; een verbetering van rond de 10 procentpunten ten opzichte van hun startpositie. Bij de recentere cohorten verbeterde het inkomensniveau van zowel gezinsherenigers als gezinsvormers sneller. Zij bereikten doorgaans al na twee jaar een vergelijkbaar inkomensniveau. Gezinsvormers uit 1997 startten zelfs al iets boven dit niveau.

De verbetering van de welvaartspositie van immigranten bij een langere verblijfsduur in Nederland heeft ook invloed op de mate waarin deze zich met hun inkomen onder de lage-inkomensgrens bevinden. Na vestiging heeft ruim een op drie immigranten te maken met een laag inkomen. Dit aandeel zakt tot onder de 30 procent na een verblijfsduur van vijf jaar. Na negen jaar heeft nog een op de vijf immigranten te maken met een laag inkomen. Immigranten die zich in 1995 in Nederland vestigden, lieten de meest positieve ontwikkeling zien van de vier beschreven cohorten. Van deze immigrantengroep – die in Nederland woonachtig bleef – had in het eerste jaar na vestiging minder dan 30 procent een laag inkomen. Dit aandeel zakte in het vijfde jaar na binnenkomst tot 20 procent.

De grootste daling van het percentage lage inkomens vond plaats onder asielmigranten. Gezien de eerdere uitkomsten met betrekking tot de welvaartsontwikkeling van asielmigranten is dit niet verrassend. Tussen de 70 en 80 procent van de asielmigranten moet na binnenkomst in Nederland zien rond te komen van een inkomen dat zich onder de lage-inkomensgrens bevindt. Dit aandeel daalt echter sterk. Zo heeft in het vijfde jaar na aankomst nog maar iets meer dan de helft van hen een laag inkomen. Na negen jaar is dit aandeel verder gedaald tot iets onder de 40 procent, waarmee asielmigranten overigens nog steeds ruim drie keer zo vaak met een laag inkomen te maken hebben dan gemiddeld in Nederland.

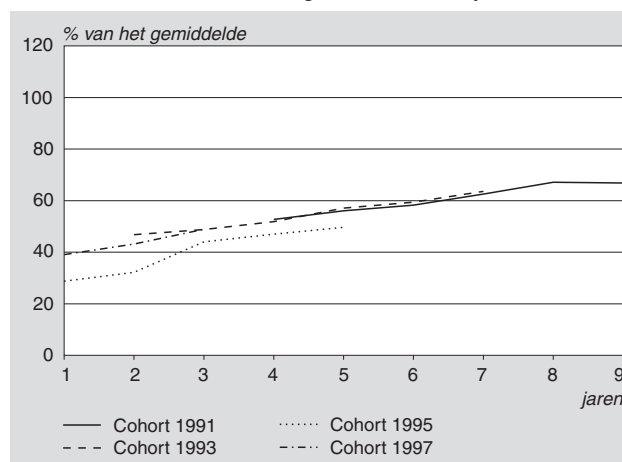
3a. Inkomensniveau<sup>1)</sup> van arbeidsmigranten<sup>2)</sup> naar verblijfsduur



<sup>1)</sup> In procenten van het gemiddeld gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van personen van 18 jaar en ouder in Nederland.

<sup>2)</sup> Arbeidsmigranten van 18 jaar en ouder die vanaf het jaar van vestiging tot en met 2000 steeds in Nederland verbleven en behoorden tot een particulier huishouden.

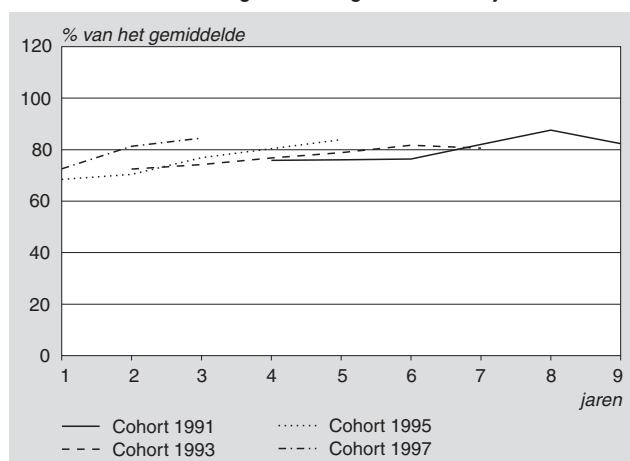
3b. Inkomensniveau<sup>1)</sup> van asielmigranten<sup>2)</sup> naar verblijfsduur



<sup>1)</sup> In procenten van het gemiddeld gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van personen van 18 jaar en ouder in Nederland.

<sup>2)</sup> Asielmigranten van 18 jaar en ouder die vanaf het jaar van vestiging tot en met 2000 steeds in Nederland verbleven en behoorden tot een particulier huishouden.

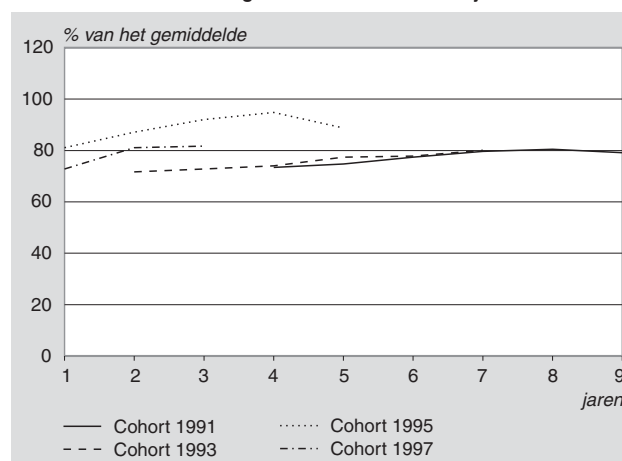
3c. Inkomensniveau<sup>1)</sup> van gezinsherenigers<sup>2)</sup> naar verblijfsduur



<sup>1)</sup> In procenten van het gemiddeld gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van personen van 18 jaar en ouder in Nederland.

<sup>2)</sup> Gezinsherenigers van 18 jaar en ouder die vanaf het jaar van vestiging tot en met 2000 steeds in Nederland verbleven en behoorden tot een particulier huishouden.

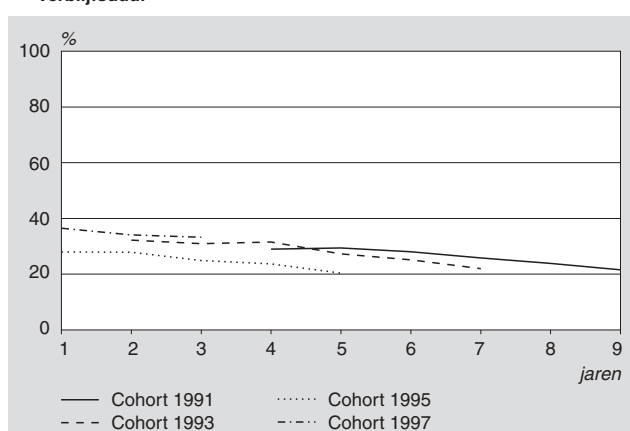
3d. Inkomensniveau<sup>1)</sup> van gezinsvormers<sup>2)</sup> naar verblijfsduur



<sup>1)</sup> In procenten van het gemiddeld gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van personen van 18 jaar en ouder in Nederland.

<sup>2)</sup> Gezinsvormers van 18 jaar en ouder welke vanaf het jaar van vestiging tot en met 2000 steeds in Nederland verbleven en behoorden tot een particulier huishouden.

4. Niet-Nederlandse immigranten<sup>1)</sup> met een laag inkomen<sup>2)</sup> naar verblijfsduur



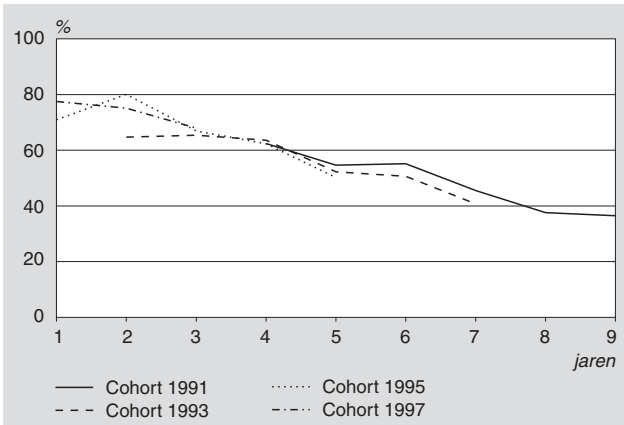
<sup>1)</sup> Immigranten van 18 jaar en ouder die tot en met 2000 steeds in Nederland verbleven en in de periode 1995–2000 behoorden tot een particulier huishouden.

<sup>2)</sup> Exclusief immigranten in huishoudens met een onvolledig jaarinkomen en huishoudens met studiefinanciering als belangrijkste inkomstenbron.

Na vestiging heeft ongeveer een op de vijf arbeidsmigranten te maken met een laag inkomen. Hiermee hebben arbeidsimmigranten van alle immigranten het minst vaak van doen met een laag inkomen. Na een verblijfsduur van vijf jaar daalt het aandeel lage inkomens onder hen tot onder de 15 procent. Ook bij een langer verblijf blijft dit percentage schommelen rond dit niveau. Hiermee komen arbeidsmigranten het dichtst in de buurt van het gemiddelde aandeel lage inkomens in Nederland.

Gezinsherenigers en gezinsvormers hebben in het jaar na vestiging veel minder vaak te maken met een laag inkomen dan asielmigranten, maar vaker dan arbeidsmigranten. Het beeld bij deze immigrantengroepen is vergelijkbaar met het totaal van alle immigranten.

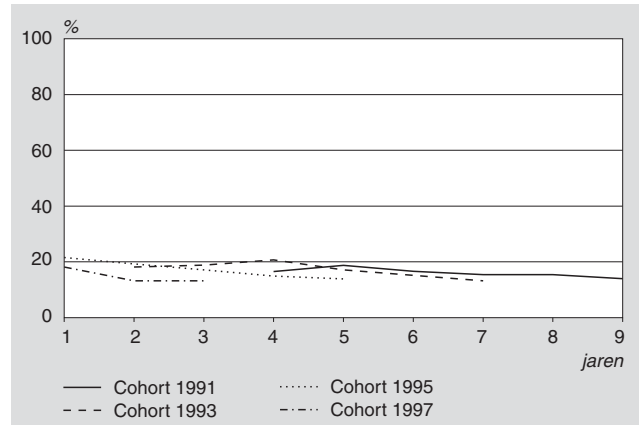
4a. Asielmigranten<sup>1)</sup> met een laag inkomen<sup>2)</sup> naar verblijfsduur



<sup>1)</sup> Asielmigranten van 18 jaar en ouder die tot en met 2000 steeds in Nederland verbleven en in de periode 1995–2000 behoorden tot een particulier huishouden.

<sup>2)</sup> Exclusief immigranten in huishoudens met een onvolledig jaarinkomen en huishoudens met studiefinanciering als belangrijkste inkomstenbron.

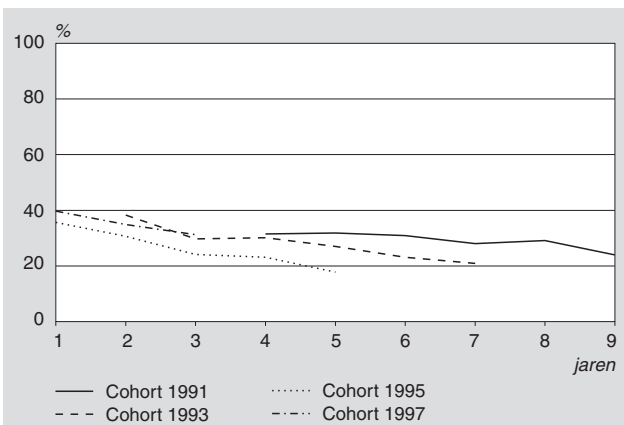
4b. Arbeidsmigranten<sup>1)</sup> met een laag inkomen<sup>2)</sup> naar verblijfsduur



<sup>1)</sup> Arbeidsmigranten van 18 jaar en ouder die tot en met 2000 steeds in Nederland verbleven en in de periode 1995–2000 behoorden tot een particulier huishouden.

<sup>2)</sup> Exclusief immigranten in huishoudens met een onvolledig jaarinkomen en huishoudens met studiefinanciering als belangrijkste inkomstenbron.

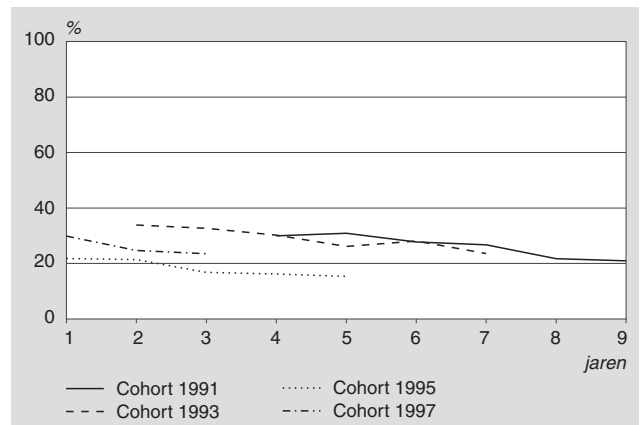
4c. Gezinsherenigers<sup>1)</sup> met een laag inkomen<sup>2)</sup> naar verblijfsduur



<sup>1)</sup> Gezinsherenigers van 18 jaar en ouder die tot en met 2000 steeds in Nederland verbleven en in de periode 1995–2000 behoorden tot een particulier huishouden.

<sup>2)</sup> Exclusief immigranten in huishoudens met een onvolledig jaarinkomen en huishoudens met studiefinanciering als belangrijkste inkomstenbron.

4d. Gezinsvormers<sup>1)</sup> met een laag inkomen<sup>2)</sup> naar verblijfsduur



<sup>1)</sup> Gezinsvormers van 18 jaar en ouder die tot en met 2000 steeds in Nederland verbleven en in de periode 1995–2000 behoorden tot een particulier huishouden.

<sup>2)</sup> Exclusief immigranten in huishoudens met een onvolledig jaarinkomen en huishoudens met studiefinanciering als belangrijkste inkomstenbron.

#### 4. Conclusies

In termen van materiële welvaart hebben immigranten na vestiging in ons land gemiddeld een aanzienlijke achterstand. Zo lag het inkomensniveau van immigranten uit 1999 een jaar na vestiging 20 procent onder het gemiddelde van de volwassen Nederlandse bevolking. Voor immigranten uit 1997 en 1998 beliep de achterstand zelfs tegen de 30 procent.

Asielmigranten hebben de ongunstigste startpositie. Hun inkomen bedroeg nog geen 40 procent van het gemiddelde. Arbeidsmigranten maken daarentegen juist een goede start. Gemiddeld lag het inkomen van de arbeidsmigranten uit 1999 in het jaar na immigratie zelfs boven het niveau van de totale bevolking van 18 jaar en ouder. Gezinsvormers en gezinsherenigers nemen een middenpositie in tussen de asielmigranten en de arbeidsmigranten. Hun welvaartpositie is vergelijkbaar met die van de totale groep immigranten. Het inkomensniveau van immigranten stijgt sneller dan gemiddeld in Nederland. Hierdoor worden de verschillen met

het gemiddelde inkomen kleiner. Zo nam het inkomensverschil tussen immigranten en de totale bevolking tussen het eerste en derde jaar na vestiging af met zo'n 9 procentpunten. Vooral in de eerste jaren na vestiging stijgt het inkomensniveau van immigranten. Daarna zwakt de stijging af. Asielmigranten verbeteren zich het meest, maar blijven op een aanzienlijke achterstand.

De achterstand van het welvaartsniveau van immigranten in het jaar na vestiging vertaalt zich ook in een hoger percentage lage inkomens. Van het meest recente cohort 1999 had een kwart te maken met een laag inkomen. Vooral asielzoekers hebben na vestiging vaak te maken met een laag inkomen. Bijna tweederde van hen moet van een dergelijk laag inkomen rondkomen. Door de bovengemiddelde stijging van het inkomensniveau van immigranten komen zij minder vaak onder de lage-inkomensgrens terecht, naarmate hun verblijf in Nederland langer duurt. Met uitzondering van de arbeidsmigranten worden immigranten toch nog twee tot drie keer zo vaak met een laag inkomen geconfronteerd dan gemiddeld in Nederland.

## Technische toelichting

### Dataset en weging

In de analyses is gebruik gemaakt van gekoppelde informatie uit de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA), het Centraal Register Vreemdelingen (CRV) en het Regionaal Inkomensonderzoek (RIO). Het gecombineerde GBA/CRV- bestand bestaat uit ruim 600 duizend personen. De steekproef van het RIO is ongeveer een op drie. Hierdoor ontstaat een dataset van jaarlijks ruim 200 duizend personen met informatie over onder meer het migratiemotief en het inkomen. In de analyses is gebruik gemaakt van de gegevens van de zogenoemde kernpersonen (de steekproefpersonen) uit het RIO 1995–2000. Gegevens over niet-kernpersonen zijn in het RIO alleen beschikbaar, zolang zij deel uitmaken van het huishouden van de kernpersoon. Deze gegevens zijn daarvoor voor dynamische analyses niet goed bruikbaar. In het gekoppelde GBA/CRV/RIO-bestand waren gegevens over ruim 70 duizend kernpersonen beschikbaar.

Op grond van eerder uitgevoerde analyses werd reeds vastgesteld dat het gebruik van een weegfactor noodzakelijk was. Door het gebruik van uitsluitend kernpersonen is de weging iets aangepast. Deze is uitgevoerd op basis van beschikbare populatiegegevens van immigranten voor de variabelen geslacht, geboorteland, leeftijd en vestigingsjaar.

De indeling was als volgt:

Geslacht: mannen, vrouwen  
 Geboorteland: EU- en EFTA-landen, Turkije en Marokko, 10 Asiëlanden, 5 niet-Europese OESO landen en de overige landen  
 Leeftijd: Jonger dan 18 jaar en 18 jaar en ouder  
 Vestigingsjaar: 1990–2000

Net als in eerdere publicaties op basis van het Immigrantenpanel hebben de resultaten in dit artikel betrekking op immigranten van 18 jaar en ouder.

### Immigranten zonder inkomen

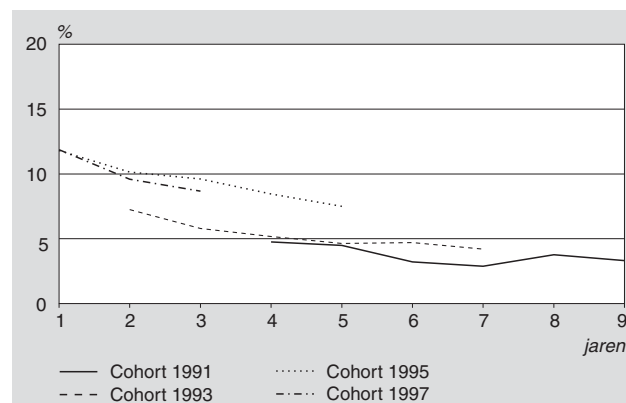
Voor een deel van de immigranten in het Immigrantenpanel zijn met name in het eerste kalenderjaar van het verblijf in Nederland geen inkomensgegevens beschikbaar (zie ook paragraaf 2.2). Dat heeft te maken met de (voornamelijk fiscale) herkomst van de gegevens. In cohort 1997 was voor 12 procent van de immigranten geen inkomen bekend in het eerste kalenderjaar na vestiging. Voor de cohorten

1998 en 1999 lag het aandeel immigranten zonder inkomen nog twee procentpunten hoger. In de analyses zijn deze immigranten buiten beschouwing gelaten.

Voor van asiëlmigranten en migranten in de groep met overige verblijfsdoelen is naar verhouding vaak geen inkomen bekend. Tot de laatste groep behoren veel buitenlandse studenten met bijvoorbeeld een beurs van een buitenlandse overheid of bedrijf. Asiëlmigranten mogen, zolang ze geen verblijfsvergunning hebben, niet of maar beperkt (vanaf 1998) werken. Daarnaast hebben ze in eerste instantie ook geen recht op een uitkering. Migrant met een voorlopige verblijfsvergunning (onder de oude Vreemdelingenwet) mochten pas na twee jaar betaalde arbeid verrichten en hadden geen recht op bijstand. In dergelijke situaties kan er wel recht zijn op zakgeld en een aantal gratis voorzieningen. Deze vorm van onderhoud wordt evenwel niet geregistreerd door de Belastingdienst. Ook bij een deel van de arbeidsmigranten wordt geen inkomen waargenomen. Dit doet zich onder meer voor bij werknemers van consulaten en ambassades, diplomaten of vanuit het buitenland gestationeerde militairen. Deze arbeidsmigranten zijn niet altijd belastingplichtig in Nederland.

Het aandeel immigranten zonder inkomen neemt af met de duur van het verblijf in Nederland. In de cohorten 1995 en 1997 lag het percentage immigranten zonder inkomen na twee jaar onder de 10 procent. In de cohorten 1991 en 1993 was het aandeel na 5 jaar zelfs gedaald tot minder dan 5 procent. Het inkomensniveau van immigranten

### 5. Niet-Nederlandse immigranten<sup>1)</sup> zonder inkomen<sup>2)</sup> naar verblijfsduur



<sup>1)</sup> Immigranten van 18 jaar en ouder die vanaf het jaar van vestiging tot en met 2000 steeds in Nederland verbleven en behoorden tot een particulier huishouden.

<sup>2)</sup> Geen inkomensgegevens beschikbaar.

**Staat 3**  
 Niet-Nederlandse immigranten<sup>1)</sup> zonder inkomen naar jaar van vestiging (t) en migratiemotief

	1997	1998	1999
	% zonder inkomen <sup>2)</sup>		
Totaal migratiemotief	12	14	14
gezinsherenigers	5	8	5
gezinsvormers	5	5	3
asiëlmigranten	20	22	22
arbeidsmigranten	10	11	8
overige verblijfsdoelen	27	29	34

<sup>1)</sup> Niet-Nederlandse immigranten van 18 jaar en ouder in een particulier huishouden en niet uitgestroomd in t+1.

<sup>2)</sup> Geen inkomensgegevens beschikbaar.

waarvan aanvankelijk geen inkomensgegevens beschikbaar zijn, blijft aanzienlijk achter bij dat van andere migranten.

## Begrippenlijst

### **Besteedbaar huishoudensinkomen**

Het besteedbaar huishoudensinkomen is gelijk aan het bruto inkomen van het huishouden verminderd met de betaalde overdrachten en de loon-, inkomsten- en vermogensbelasting. Het bruto inkomen bestaat uit het primair inkomen verhoogd met de bruto ontvangen overdrachten. Het primair inkomen omvat winst uit onderneming, bruto inkomsten uit arbeid en inkomsten uit vermogen.

### **Gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen**

Om de inkomens van immigranten in huishoudens van verschillende grootte en samenstelling vergelijkbaar te maken is het inkomen gestandaardiseerd. Hiertoe wordt het besteedbare huishoudensinkomen gedeeld door een equivalentiefactor. In de equivalentiefactor komen de schaalvoordelen tot uitdrukking die het gevolg zijn van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding.

Hierbij is de CBS-equivalentieschaal gebruikt, waarbij het eenpersoonshuishouden als standaardhuishouden is gekozen. Voor deze huishoudens is de factor gelijk aan 1. De CBS-equivalentieschaal voegt hieraan 0,38 toe voor de volgende meerderjarige. Per minderjarig kind wordt de factor afhankelijk van leeftijd en rangorde van het kind opgehoogd met een waarde tussen 0,15 en 0,30. Een alleenstaande met een besteedbaar inkomen van 10 duizend euro en een echtpaar met een besteedbaar inkomen van 13,8 duizend euro bevinden zich dus op een even hoog welvaartsniveau: na standaardisatie bedraagt het inkomen in beide situaties 10 duizend euro.

### **Laag inkomen**

Een persoon behoort tot een huishouden met een laag inkomen, indien het inkomen van dat huishouden lager is dan de lage-inkomensgrens. De lage-inkomensgrens is gebaseerd op het bijstandsniveau van een alleenstaande in 1979. In dat jaar bevond het sociaal minimum zich op het hoogste niveau van de laatste 25 jaar. Dat niveau is als uitgangspunt gekozen voor de lage-inkomensgrens. Doordat rekening wordt gehouden met de prijsontwikkeling is het een waardevast criterium. Uitgesloten worden personen in huishoudens die geen 52 weken inkomen hebben genoten (onvolledig jaarinkomen) of die studiefinanciering als belangrijkste inkomensbron hebben.

### **Niet-Nederlandse immigranten**

In de analyses worden uitsluitend niet-Nederlandse immigranten gevolgd. Op basis van het geboorteland van de immigrant worden immigranten die in Nederland zijn geboren derhalve buiten beschouwing gelaten.

### **Vestigingsjaar**

Het vestigingsjaar is bepaald als het jaar waarin een immigrant is ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA).

### **Migratiemotief**

In het Centraal Register Vreemdelingen (CRV) is gedetailleerde informatie beschikbaar over het migratiemotief. Immigranten zijn op basis daarvan ingedeeld in gezinsherenigers, gezinsvormers, asielmigrant, arbeidsmigrant en immigrant met overige verblijfsdoelen.

### **Gezinsherenigers**

Bij gezinsherenigende migratie gaat het om gezinnen die al vóór de immigratie bestonden, waarbij één of meerdere gezinsleden zich bij gezinsleden voegen die in een eerder jaar naar Nederland zijn gekomen. Gezinshereniging wordt vaak voorafgegaan door arbeidsmigratie. Een bekend voorbeeld hiervan is de gezinshereniging van Turken en Marokkanen. De laatste jaren is de gezinshereniging van gezinsleden van asielmigranten toegenomen. Gezinsleden (bijvoorbeeld van een arbeidsmigrant) die in hetzelfde jaar immigreren als de arbeidsmigrant (mee-emigrerende gezinsleden) worden in dit artikel bij de gezinsherenigers meegeteld. Asielzoekers die in gezinsverband komen worden allemaal als asielzoeker geteld.

### **Gezinsvormers**

Naast gezinsherenigende migratie is de gezinsvormende migratie van belang. Van gezinsvormende immigratie is sprake als men zich in Nederland vestigt met het oog op een huwelijk of niet-gehuwd samenwonen. Relatief veel jonge in Nederland wonende Turken en Marokkanen halen hun partner uit het land van afkomst. Ook bij de immigratie uit de ons omringende landen is relatievorming een belangrijke factor. Gezinsvorming is alleen toegestaan als men beschikt over voldoende inkomen en passende huisvesting.

### **Asielmigranten**

Niet iedereen die een asielverzoek indient, wordt tot Nederland toegelaten en als immigrant in de gemeentelijke bevolkingsregisters ingeschreven. Degenen die wel mogen blijven en daarmee feitelijk als asielmigrant kunnen worden beschouwd, worden meestal pas enige tijd na indiening van hun asielverzoek ingeschreven in de GBA. Inschrijving in de GBA vindt plaats op het moment dat de asielzoeker een verblijfstitel krijgt en de centrale opvang verlaat. Ook asielzoekers die langer dan een half jaar in een centrale opvangvoorziening verblijven, komen in aanmerking voor inschrijving in de GBA.

### **Arbeidsmigranten**

Bij het verschijnsel arbeidsmigratie wordt vaak nog gedacht aan 'gastarbeid' in de jaren zestig uit Turkije, Marokko en andere landen rond de Middellandse Zee. Vooral in de tweede helft van de jaren zestig kwamen duizenden migranten uit die regio naar Nederland om hun brood te verdienen. De laatste jaren komen arbeidsmigranten vooral uit West-Europese en andere welvarende landen, zoals Japan en de Verenigde Staten. De meerderheid van de arbeidsmigranten is afkomstig uit een ander land van de Europese Unie. Met name uit het Verenigd Koninkrijk komen veel mensen om in Nederland te werken.



## Literatuurverwijzingen

NIBUD (2004). De inkomsten, uitgaven en het financieel beheer van allochtone huishoudens. Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting, Utrecht.

Nicolaas, H., A. Sprangers, A. Zorlu en J. Hartog (2004). Migranten: wie komen, wie gaan terug en wie laten hun gezin overkomen? In: Bevolkingstrends, 2004-II, blz. 36–42.

SCP/CBS (2003). Armoedemonitor 2003. Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.

Sprangers, A., A. Zorlu, J. Hartog en H. Nicolaas (2004a). Vluchtelingen op de arbeidsmarkt. In: De Nederlandse Economie 2003, blz. 178–183.

Sprangers, A., Zorlu, J. Hartog en H. Nicolaas (2004b). Retourmigratiegedrag van recente immigranten. In: ESB (Economisch Statistische Berichten), 20 augustus 2004, blz. 402–404.

Sprangers, A., A. Zorlu, J. Hartog en H. Nicolaas (2004c). Immigranten op de arbeidsmarkt. In: Bevolkingstrends, 2004-II, blz. 45–53.

Sprangers, A., A. Zorlu, J. Hartog en H. Nicolaas (2004d). Immigranten op de arbeidsmarkt. In: Sociaal-Economische Trends, 2004-II, blz. 27–37.

Sprangers, A., A. Zorlu, J. Hartog en H. Nicolaas (2004e). Werk en uitkering van Turkse en Marokkaanse migranten. In: Bevolkingstrends, 2004-III, blz. 90–96.

## Noot in de tekst

<sup>1)</sup> Aan de totstandkoming van dit artikel hebben Han Nicolaas, Arno Sprangers en Rens Trimp van het CBS een belangrijke bijdrage geleverd.